

Kitab-ı Mukaddes Açısından İsa (as)

Vedat YILMAZ*

Yeni Ahit içerisindeki en eski metinler Pavlus'un mektuplarıdır, bunlar içerisinde en eskisi Galatyalılar'a mektuptur. Dört Sinoptik İncil'in seçiminde Pavlus'un mektupları mihenk taşı olmuştur. Yine de mektupların bir kısmının Pavlus'a aidiyeti konusunda hristiyanlık tarihi içerisinde net bir görüş ortaya koyulamamıştır..

* Kitap ve Hikmet Dergisi Yazı İşleri Sorumlusu, Süleymaniye Vakfı İlmî Araştırmacısı.

A.GİRİŞ

Bu yazımızda Kitab-ı Mukaddes'in, kendi iç bütünlüğü içerisinde ortaya koyduğu bazı itikâdî esasları ve bu esaslar bağlamında geleneksel Hristiyan akidesindeki İsa algısının yerini ele alacağız. Bilmeliyiz ki inanç-kaynak paralelliği, olmazsa olmaz bir zorunluluktur. Akıl sahibi her insan, inandığı şeyin delillerini iyi bilmesi ve bu delillerin güvenilirliğini iyi ölçmesi gerektiğinin bilincinde olmalıdır.

Kitab-ı Mukaddes

Kitab-ı Mukaddes, Hristiyan dünyasının kutsal kabul ettiği kitaptır. Eski Ahit ve Yeni Ahit adı altında iki ana bölümden oluşur. Bunu "İsa öncesi vahiy ve İsa sonrası vahiy" şeklinde anlayabiliriz. Burada dikkat edilmesi gereken nokta; Kitab-ı Mukaddes'in İsa (as)'a ait bir

vahiy barındırmıyor oluşudur. Örneğin; Yuhanna İncili'ni ele alalım. Bu metin, havarilerden birisi olduğu iddia edilen Yuhanna tarafından, İsa (as)'ın vefatından yaklaşık 60 sene sonra kaleme alınmıştır. Ancak Hristiyan dünyası, bu metnin tanrının sözü olduğu ve Yuhanna'ya Kutsal Ruh tarafından vahyedildiği inancındadır. Aynı inanç, Yeni Ahit'te yer alan tüm metinler için geçerlidir. Tekrarlayacak olursak, Yeni Ahit, İsa'dan sonra geldiğine inanılan bir takım vahiyleri içeren bölümdür.

Yeni Ahit'i asla vahiy olarak kabul etmeyip, sadece Eski Ahit'e inanan Yahudiler, Eski Ahit'e "Tanah" adını verirler. Bu kitap, genel olarak üç bölümden oluşur: Torah (Tevrat), Nevîm (Nebiler), Ketuvim (Yazılar). Tanah ile Eski Ahit'in içerikleri aynı olmasına rağmen¹, Yahudiler Eski Ahit isminden hoşlanmazlar ve bunu ismin kullanılmasını caiz görmezler. Çünkü onlara göre eski değil, hala geçerliliğini sürdüren bir ahittir.

Yeni Ahit, İsa'nın vefatından çok sonra, oluşturulmuş bir derlemedir. Bugünkü şekliyle ilk defa, İsa'nın vefatından yaklaşık üç yüz elli sene sonra - (M.S 397)'de- III.Kartaca Konsili tarafından onaylanmıştır. Yeni Ahit içerisindeki en eski metinler Pavlus'un mektuplarıdır, bunlar içerisinde en eskisi de Galatyalılar'a Mektup'tur. Dört Sinoptik İncil'in seçiminde Pavlus'un mektupları mihenk taşı olmuştur. Yine de mektupların bir kısmının Pavlus'a aidiyeti konusunda Hristiyanlık tarihi içerisinde net bir görüş ortaya koyulamamıştır. Bir kısım araştırmacılar Pavlus'un, on dört, bir kısım; on üç, bir kısım; yedi mektubu olduğunu ileri sürmüştür. En tartışmalı olan mektup ise İbranilere Mektup'tur.

¹ İçerikler aynıdır fakat bölümlerin sıralamaları farklıdır.

Yeni Ahit'in bölümleri şöyledir: Mat-ta'ya göre İncil, Markos'a göre İncil, Luka'ya göre İncil, Yuhanna'ya göre İncil, Rasullerin İşleri², (Romalıları, 1.Korintuslara, 2.Korintuslara, Galatyalılara, Efeslilere, Filipililere, Kolo-selilere, Selâniklilere,² .Selâniklilere, Timoteosa, 2.Timoteosa, Titusa, Filimona)³ İbranilere⁴, Yakub'un⁵, Petrus'un⁶, 2.Petrus'un⁷, Yuhanna'nın⁸, 2.Yuhanna'nın⁹, 3.Yuhanna'nın¹⁰, Yahuda'nın¹¹, Vahiy¹².

Hristiyanların Teslis ve İsa İnancı:

Teslis inancı kendi kaynaklarında şöyle anlatılmaktadır:

"Üçlü-birlik tektir. Biz üç tanrı olduğunı değil, ama tek bir tanrıda üç kişi olduğunu söylüyoruz: "Eş özlü üçlü-birlik." Tanrı'daki kişiler biricik tanrı-sallığı kendi aralarında paylaşmış değil-ler ama her biri tamamen tanrı'dır: "Baba aynen Oğul gibidir. Oğul aynen Baba gibi, Baba ve Oğul aynen Kutsal Ruh gibi bu gerçeğin kendisidirler, yani doğaları gereği tek tanrıdırlar." Her üç kişi de tanrısal doğa, öz ve töz'dür.

Tanrıdaki kişiler gerçekten birbirinden farklıdırlar. "Tanrı tektir ama yalnız değildir." "Baba", "Oğul", "Kutsal Ruh"

² Luka'ya ait bir mektup

³ Burada sayılanlar Pavlus'a ait Mektuplar-dır.

⁴ Bu mektubun kime ait olduğu tartışmalı-dır.

⁵ İsa a.s kardeşi olduğuna inanılan Yakub'a ait bir mektup.

⁶ Petrus'a ait bir mektup.

⁷ Petrus'a ait bir mektup.

⁸ Yuhanna'ya ait bir mektup.

⁹ Yuhanna'ya ait bir mektup.

¹⁰ Yuhanna'ya ait bir mektup.

¹¹ Yahuda'ya ait bir mektup.

¹² Yuhanna tarafından İsa'nın vefatından yaklaşık 60 sene sonra yazılan bir kitapçık-tır.

sadece Tanrı varlığının kiplerini belirten adlar değildir, zira kendi aralarından gerçekten farklıdır.”¹³

Söylenmek istenen şudur: Baba da tanrıdır, Oğul da tanrıdır, Kutsal Ruh da tanrıdır; ama bu üçü birbirinden bağımsız, tamamen farklı kişilerdir. Ancak yine de tek tanrı vardır. İsa (as)’ın tanrılığı ile ilgili genel olarak yapılan açıklama şudur:

“Tanrı’nın Oğlu gerçekten Tanrı olarak, gerçekten insan oldu.”¹⁴

“İsa yüzde yüz tanrı, yüzde yüz insandır.” Felsefelerinin temeli budur. İsa (as)’ın bizzat tanrının kendisi olduğunu savunan hristiyanlar, aynı kaynakta şöyle söylemektedirler:

“İsa, bundan böyle Tanrı’nın sağında oturmaktadır.”¹⁵

Eğer bu metinde iddia edildiği gibi İsa gerçekten yüzde yüz Tanrı’nın bizzat kendisi ise, sağında oturduğu öteki Tanrı kimdir? Benzer daha onlarca soru sorulabilir. Genellikle verilen cevaplar hep aynıdır: “Tanrının gücü her şeye yeter. İmanda mantık aranmaz, bizim aklımız bu tarz şeyleri alamaz.”

İsa (as)’ın, Tanrı olduğu görüşü ilk defa (m.s 325)’deki İznik Konsili ile resmen kabul edildi. Bugünkü teslis akidesi ve İsa (as)’ın uluhiyeti, kilise tarafından ortaya koyulan te’viller ve yorumlar neticesinde pekiştirildi.

Şimdi bir de Hristiyanların ana kaynak olarak kabul ettiği Kitab-ı Mukaddes’in İsa (as) hakkında neler söylediğine bir göz atalım:

B. KİTAB-I MUKADDES AÇISINDAN İSA (as)

Tanrı, İnsan Değildir, İsa İse İnsandır:

“Tanrı insan değil ki yalan söylesin, İnsanoğlu değil ki sözünden dönsün” (Sayılar 23/19)¹⁶

“Ey İsrail insanları, bu sözleri dinleyin: “Nasıralı İsa, mucizeler, olağanüstülükler, işaretler aracılığı ile Allah tarafından kanıtlanmış bir insandır.” (Elçilerin İşleri 2/ 229)

“İnsanoğlu (İsa), insan hayatını yok etmeye değil, kurtarmaya geldi.” (Luka 9/56)

Kitab-ı Mukaddes’e göre Tanrı, bir insan veya insanoğlu değildir. Bunun yanında aynı kaynakta pek çok yerde, İsa (as)’ın bir insan ve insanoğlu olduğu vurgulanmaktadır. O halde Kitab-ı Mukaddes’in kendi iç bütünlüğü açısından baktığımızda İsa (as)’ın Tanrı olması mümkün değildir.

Allah Peygamber Gönderir, İsa (as) İse Peygamberdir.

“Ve Rab bana dedi ki: “Söylediklerini güzel söylediler. Onlara kardeşlerinin arasından senin gibi bir peygamber çıkartacağım. Sözlerimi onun ağzına koyacağım ve ona emredeceğim her şeyi onlara söyleyecek.” (Tesniye 18/17,18)

“Onlar onu rencide ettiler ama İsa onlara şöyle söyledi: “Bir peygamber kendi ülkesi ve evi dışında onursuz görülmez.” (Matta 13/57)

¹³ Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri kitabı s.77 (253,254. paragraflar)

¹⁴ A.g.e s.123 (464. paragraf)

¹⁵ A.g.e s.173

¹⁶ İngilizce olan “Eski King James Versiyonu”ndan çevrilmiştir. Bundan sonraki ayetlerin çevirileri de aynı kaynaktan olacaktır.

“Kalabalık şöyle dedi: “İşte bu Celi-le’den Peygamber Nasıralı İsa’dır”. (Matta 21/ 11)

İsa (as) insanlara kendisini peygamber olarak tanıtmış, insanlar da onu peygamber olarak tanımışlardır. Allah ise bir peygamber değil, peygamberleri seçip gönderen, onlara emirlerini vahyedendir. Dolayısı ile bu açıdan da bakıldığında, Kitab-ı Mukaddes’in kendi iç bütünlüğünde, İsa (as)’ın Tanrı olması mümkün değildir.

Allah Her Şeyi Bilir, İsa (as) ise Her Şeyi Bilemez:

“Bilgisi kusursuz olan (Allah’ın) harikulade işlerini bilir misin?” (Eyub 37/ 16)

“Fakat o gün ve saat hakkında Baba dışında, ne bir insanın ne gökteki meleklerin ne de Oğul’un bir bilgisi vardır.” (Markos 13/32)

İsa (as), Allah’ın Bir Kuludur:

“İşte Yeşaya Peygamber tarafından bahsedilen gerçekleşmiş oldu. Demişti ki; işte benim seçmiş olduğum, kendisinden hoşnut olduğum kulum, ruhumu onun üstüne koyacağım ve uluslara adaleti gösterecek.” (Matta 12/ 17,18)

Yeşaya Peygamberin söylemiş olduğu şey Eski Ahitte de yer almaktadır:

“İşte kendisini destekleyip seçtiğim, kendisinden hoşnut olduğum kulum. Uluslara adaleti getirecek. Bağırıp çağırmayacak, duyurulmak için sokakta sesini yükseltmeyecek. Bükülmüş bir kamışı kırmayacak, dumani tüten bir keteni söndürmeyecek, hak ile adaleti getirecek. O ne başarısız olacak ne de bezginlik gösterecek, ta ki yeryüzünde adaleti hakim kılsın. Ve deniz kıyısındaki

halklar onun kanunu bekleyecekler.” (Yeşaya 42/ 1-4)

“Ve (havariler) bunu duydukları zaman hep bir ağızdan seslerini Allah’a yükselttiler, ve dediler ki; Rabbimiz, sen gökleri, yeryüzünü, denizi ve onlarda olan her şeyi yaratan tanrısın. Kulun Davud’un ağzından şunları söyleyensin: Kafirler neden hiddetlendiler? Ve insanlar neden boş hayallere kapılıyorlar? Dünya’nın kralları ayağa kalktı ve hükümdarlar Rabb’e ve onun Mesih’ine karşı birlik oldular, gerçekten Hirodes ile Pontius Pilatus, İsrail halkı ile beraber senin mesh ettiğin mukaddes kulun İsa’ya karşı birlik oldular.” (Elçilerin İşleri 4/24-27)¹⁷

Havarilerin yapmış oldukları bu duadan, onların İsa (as)’ı bir kul olarak gördüğünü anlıyoruz.

“İbrahim’in, İshak’ın, Yakub’un ve babalarınızın Allah’ı kulu İsa’yı yüceltti.” (Elçilerin İşleri 3/13)¹⁸

Görüldüğü gibi İbrahim’in, İshak’ın, Yakub’un Allah’ı ile O’nun kulu olan İsa, tamamen farklı kişilerdir. Birisi İlah, diğeri ise kuldur.

İsa (as) Kendisini Tanrı Olarak Görmedi:

Diğer yandan İsa (as) da kendisini asla bir Tanrı olarak görmemiş ve insanlara böyle bir tebliğde bulunmamıştır:

“Ve dikkat edin! Bir adam geldi ve ona (İsa’ya) dedi ki: “Ey benim iyi öğretmenim, sonsuz hayata sahip olabilmek için yapacağım iyi şey nedir?”

¹⁷ Yeni King James Versiyonu çevirisi

¹⁸ Yeni King James Versiyonu çevirisi

Ve o (İsa) ona dedi ki: “Bana niye iyi diyorsun? Tek olandan başka kimse iyi değildir, o Allah’tır. Eğer (sonsuz) hayata girmek istiyorsan emirlere uy.” (Matta 19/ 16,17)

Aynı olayı Markos da nakleder:

“İsa yola doğru dışarı gittiği esnada, koşarak birisi geldi ve önünde diz çökerek şöyle dedi: “Ey benim iyi öğretmenim, sonsuz hayata varis olabilmek için ne yapacağım?”

Ve İsa ona şöyle dedi: “Bana neden iyi diyorsun? Tek olandan başka iyi yoktur, o Allah’tır.” (Markos 10/ 17,18)

“(İsa dedi ki): Ve bu sonsuz yaşam onların senin tek ve gerçek tanrı olduğunu ve gönderdiğin İsa Mesih’i bilmeleridir.” (Yuhanna 17/ 3)

Hristiyanlara göre ebedi yaşam, İsa’nın tanrılığını kabul etmekten geçerken; İsa (as)’a göre Allah’ın tek ve gerçek tanrı olduğuna, kendisinin de onun tarafından gönderildiğine inanmaktan geçer.

Havariler İsa (as)’ı Tanrı Olarak Görmediler:

Havarilerin şu söyledikleri de teslis inancını sarsıcı niteliktedir:

“Bizim için tek bir tanrı vardır, Baba”. (1.Korintiler 8/6)

Hristiyanlar’ın birçoğu, İsa (as)’ın tanrılığına delil olarak, göstermiş olduğu mucizeleri ileri sürmektedirler. Oysa ki havariler aynı görüşte değillerdi:

“(Petrus dedi ki): Ey İsrail insanları, bu sözleri duyun; sizin de bildiğiniz gibi Nasıralı İsa, sizin önünüzde kendisi aracılığı ile Allah’ın mucizeler, işaretler, olağanüstülükler yap-

ması sayesinde tanrı adamı olduğu kanıtlanmış birisidir.” (Elçilerin İşleri 2/22)

Havarilerden Petrus’a göre, İsa (as)’ın göstermiş olduğu mucizeler, Allah tarafından, İsa (as) aracılığı ile, peygamberliğinin kanıtlanması için meydana getirilmiştir. Dolayısı ile mucize göstermiş olması İsa (as)’ın tanrılığına delil teşkil ettiği iddiasını Kitab-ı Mukaddes çürütmektedir.

Yine bazıları, İsa (as)’ın ölümden sonra dirildiği ile ilgili anlatımları delil göstererek, İsa (as)’ın tanrılığını savunmaya çalışmışlardır:

“Oğul’a gelince o da kendi dirilişini, kendi tanrısal gücü sayesinde gerçekleştirecek.”¹⁹

Oysa ki havariler aynı görüşte değillerdir:

“(Petrus dedi ki): “İsa’yı ölümden tanrı diriltti. Ve hepimiz buna şahit olduk.” (Elçilerin İşleri 2/32)

Havarilerden Petrus’a göre, İsa (as)’ı ölümden diriltten Allah’tır. İddia edilen söz konusu olayın, İsa (as)’ın ilahlığına delil getirilmesi, Kitab-ı Mukaddes açısından doğru değildir.

Sonuç:

İsa (as)’ın insanlara tebliğ ettiği inanç ve din, önceki peygamberlerin tebliğ ettiğinden farklı bir şey değildi:

“(İsa dedi ki): Benim şeriatı veya peygamberleri ortadan kaldırmaya geldiğimi zannetmeyin. Ben ortadan kaldırmıyorum sadece tamamliyorum”. (Matta 5/ 17)

¹⁹ Katolik Kilisesi Din ve Ahlak İlkeleri kitabı s.170

İsa (as) Kitab-ı Mukaddes'in her hangi bir yerinde kendisinin ne Tanrı olduğunu savunmuş ne de insanlara, bugün Kilise'nin yaptığı gibi, teslis akidesini²⁰ öğretmiştir. İsa (as)'a göre ebedi hayata, cennete sahip olmanın yolu, ne teslis akidesine inanmak ne de vaftiz olmaktır. İsa (as) cenneti kazanmanın tek yolunu şöyle açıklamıştır:

"Ve dikkat edin! Bir adam geldi ve ona (İsa'ya) dedi ki: "Ey benim iyi öğretmenim, sonsuz hayata sahip olabilmek için yapacağım iyi şey nedir?"

Ve o (İsa) ona dedi ki: "Bana niye iyi diyorsun? Tek olandan başka kimse iyi değildir, o Allah'tır. Eğer (sonsuz) hayata girmek istiyorsan emirlere uy.

"Adam, ona dedi ki; Hangisi? İsa dedi ki; Öldürmeyeceksin, zina etmeyeceksin, hırsızlık yapmayacaksın, yalan şahitlik etmeyeceksin, anne ve babana güzel davranacaksın ve komşularını kendin gibi seveceksin." (Matta 19/ 16,17)

İsa (as), kendisine soru soran adama "Sen benim tanrı olduğuma inan, vaftiz ol, ben seni cennete sokacağım" demiyor. Kendisinden önceki diğer tüm peygamberler gibi Allah'ın emirlerine uymasını tavsiye ediyor.

Bu yazımızda, konuyu olabildiğince özet olarak ele almaya çalıştık. Kilise tarafından yorumlanan Hristiyanlık akidesinin kendi Kutsal Kitap'ları ile ne derece örtüştüğünü kısaca incelemeye çalıştık.

Allah'ın rahmeti ve selamı hidayete tâbi olanların üzerinedir.

²⁰ Teslis kelimesi Kitab-ı Mukaddes'te hiç geçmez.